

Николай Хайтов

Случка с разбойници, тъпан
и мечка

Това, Колчо, дете ще ти разкажа, се случи с мене като дете. Като навърших девет години, една вечер баща ми рече:

– Рангелчо, намислих да те пратим занаят да учиш. Аз съм болнав, майка ти – слаба, та някой ден ще угаснем от глад. Тия дни заминава майсторската чета на Маноля, ще вървиш с него, чираче да му бъдеш, та хем занаят да хванеш, хем и хляба си да вадиш.

Няколко дена след това стегнах цървулите и тръгнах с дюлгерите – занаят да уча и да си вадя хляба сам. В четата не бях чираче само аз, а петима още като мене. Останалите бяха майстори, не ги помня – пет ли, шест ли души. Водеше ни и ни заповядваше уста Манол. Ние всички пеш вървахме, а той яздеше на кон. И както си яздеше, от време на време изваждаше от пояса си едно калаено бардуче с ракия, отпиваше от бардучето, изтриваше си мустаките и ни подканяше да бързаме.

А бързаше майстор Манол, защото се беше уговорил да градим черква в Палас, близо до реката Арда. Голяма черква – с три кубета и камбанария. За тази черква селяните щяха да му наброят петстотин лири за работата и отделно петдесет лири за камбанарията.

Няма да ти приказвам как започнахме и изградихме черквата. Първо темелите копахме, сетне камъни дялахме, зидахме – цели три месеца, докато стигнахме до покрив. Мене не ми даваха да зидам: аз само носех с две кофи хоросан. На майсторите им лесно – слагат камъните и заливат с хоросан, но питаш ли мене как се носеше тоя хоросан по скелите? Скелето – високо и се клати, хоросанът по врата ми се разлива, ворта пари, кожата се бели, на това отгоре слънцето пече и никой те не пита какво ти е. Майсторите едно си знаят: „Дай вар! Дай вар!“, пък Рангелчо да му мисли как се носи тая вар.

Както и да е, свършихме покрива на черквата и селото брои на майстор Маноля обещаните петстотин жълтици.

В деня на плащането майсторът освободи чираците, дрехите си да пооперат и да починат, че на другия ден щяхме да почваме камбанарията. Отидохме на реката да се перем. Другите чирачета си носеха потури за преобличане, а пък аз няхах, а се срамувах гол да си пера потурките, затова се отделих настрана. Мушнах се под едни върбалаци и там започнах да се пера, но тъкмо си намокрех ризата, и дочух зад мене стъпки. Рекох да се обърна, но някой ме хвана изотзад, сложи си ръката през усатата ми, да не мога да извикам, и ме понесе към брега.

Отпърво си помислих, че някое от нашите чирачета си прави шега с мене, та не се уплаших, но сетне забелязах, че ръката, дете ме стиска, е космата като мечешка лапа, и се досетих, че с мене става нещо недобро.

Човекът, дето ме носеше, ме остави на земята и пред мене се изправи мъж с чалма и с червеникава брада. Единият му клепач беше до половината обърнат и кървав. Поясът му – кожен, с пиринчени копчета, а в него забучени два пищова и три ками.

– Да не викаш! – рече ми той. – Ще те заколя. – Тури двата си пръста в устата, свирна и около мене изникнаха двама други, и те с бради и с чалми. Уплаших се и рипнах да бягам, но Кървавия клепач ме хвана и започна да ме връзва с едно въженце. Сетне ми запуши устата с парцал и като ме сложи на земята, клекна до мене и попита:

– Можеш ли да пишеш?

Поклатих глава, че мога...

– Аз ще ти отпуша устата – рече ми той, – но да не викаш, инак ще те удавя в реката. Разбра ли?

Дадох знак, че съм разбрал, и той махна кърпата от устата ми.

– Пиши сега – рече Кървавия клепач, като ми подаде лист и молив. – „Тате, аз съм в ръцете на разбойници. Те ще искат откуп – дай им го, инак ще ме заколят, ако до три дена не им проводиш откупа!“

– Ха сега подпиши се – заповяда ми разбойникът, като написах каквото искаше.

Подписах писмото, главатарят го сложи в пазвата, каза нещо по турски на другарите си и бързо се изгуби в шумака. Един от останалите двама – беше с две очи различни: едното черно, другото синьо – ми донесе потурките, върза ми очите с една кърпа и ме поведе. С босите си крака аз усещах, че вървим през гора, защото пътеката беше влажна, мека, каквито са горските пътеки. Сетне пътеката стана камениста, спряхме и ме лъхна хлад. Отвързаха ми очите и видях, че сме в пещера. Борик имаше три-четири на входа и се чуваше реката наблизко.

– Отур! (Сядай!) – рече ми разбойникът с шареното око.

Седнах, а двамата разбойници извадиха печено месо от чантите и започнаха да ядат. Даваха и на мене, но аз отказах. И как да ти дойде на ум за ядене, като знаеш, че откупът не дойде ли – ще те заколят.

Бях чул от баща си, че из планината ходят разбойници, крадат мулета и ги прекарват за продан отвъд границата към беломорските села, но не знаех, че грабят и деца.

Двамата мои пазачи, като се нахраниха, извадиха карти и заиграха. Гледах ги и ги слушах до едно време, а след това умората ме е надвила и съм заспал. Събудих се през нощта. Огънят догаряше, а главатарят с кървавия клепач се беше върнал и говореше нещо на другите. Като видя, че съм се събудил, обърна се към мене и започна да ме хока:

– А бе, къпек (куче), защо не каза, че уста Манол не ти е баща?

Аз, сънен още, не знаех защо ме пита и мълчах, но сетне се досетих каква е била работата. Разбойниците имали таен съгледник в селото, който им казал, че на майсторите ще се платят 500 лири за градежа на черквата. Щом научили това, те закроили планове как да загребят тези пари. Да нападнат селото – не посмели, защото нашите майстори можеха да ги разпердушният – трима от тях имаха пищови, един – с пушка, а останалите носеха кой нож, кой кама, та можеха да се опрат не на трима, а на три пъти по трима разбойници.

И тогава решили разбойниците да ме откраднат мене и да поискат от майстор Маноля откуп, защото техният шпионин им бил казал, че майстор Манол води и сина си. Майсторът ми викаше „детко“, както в наше село викат на децата:

„Дай, детко, вар!“, „Дай пирони, детко!“ – тъй ми викаше той, а шпионинът на разбойниците, като го чувал така да ми вика, подлъгал се, че съм му син, та и на разбойниците така предал. Казал им още, че съм най-малкият от всички и нося шарена кърпа, завита около врата. Аз кърпата бях завил, за да не капе хоросанът на врата ми.

Сметнали разбойниците, че аз съм майсторският син, проследили ме до реката и ме грабнали, за да научат по-късно, когато писмото ми стигнало до майстора, че аз не съм му никакъв син. На пратеника, дето разбойниците проводили, майсторът рекъл: „Рангелчо не ми е син и за него пет пари не даваме. А пък истинският му баща не е видял лира през живота си, камо ли петстотин лири да ви наброи.“

Отговорът на моя майстор много беше разядосал главатаря, та ме нарече два пъти „къпек“ и дори ножа си наполовина изтегли да ме коли, но третият разбойник му хвана ръката и го спря. Той беше най-стар, най-мълчалив от тримата. Ухото му, лявото, беше наполовина срязано и пълно с косми, та останалите му казваха Колаксъза (Безухия).

Като попремина ядът на Кървавия клепач, разбойниците седнаха край огъня, запушиха тютюн и заприказваха. Чудеха се какво да правят с мене. Думите им не разбирах, но по очите им се досещах, че се страхуват, ако ме пуснат, да не ги издам. Шареното око все викаше „калъч“, „калъч“, което ще рече да ме заколят. Безухия, види се, не даваше и отговаряше: „Йок! Йок!“ (Не! Не!) и все току поглеждаше към мене. Главатарят се колебаеше.

Най-сетне спряха да се препират. Двамата излязоха, а при мене остана Безухия. Той се наведе и ми намигна. Разбрах, че няма да ме колят. Отряза ми от хляба едно парче и ми го даде.

Не бях си доял коматчето и ето че Кървавия клепач и Шареното око се върнаха. Носеха дъски. Трябва да бяха откъртени от някоя съседна кошара или къшла. Оставиха дъските и започнаха да коват сандък. Като го сковаха, главатарят ме хвана, сложи ме вътре, закова капака и ме понесоха. Като дойдоха до реката, докато разбере какво става – метнаха ме заедно със сандъка в буйната и мътна Арда. Ето, тъй бяха те решили от мене да се отърват.

КРАЙ

© Николай Хайтов

Сканиране, разпознаване и редакция: moosehead, 2008

Издание:

Приказки от български писатели
Издателство „Български писател“, 1981 г.
с/о Jusautor Sofia

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9151>]